

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 13.9.2005
KOM(2005)425 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

E-tilgængelighed

[SEK(2005)1095]

DA

DA

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

E-tilgængelighed

E-tilgængelighed, dvs. det forhold at informations- og kommunikationsteknologi (IKT) er lettilgængelig for alle befolkningsgrupper, inklusive handicappede, kan øge livskvaliteten for handicappede væsentligt. Omvendt kan det føre til udelukkelse af samfundet, hvis ikke alle har lige muligheder for adgang til IKT. I denne meddelelse foreslår Kommissionen et sæt politiske tiltag for at fremme e-tilgængelighed. Medlemsstaterne og interesseparterne opfordres til at støtte frivillige positive tiltag for at gøre lettilgængelige IKT-produkter og -tjenesteydelser langt mere udbredte i Europa.

Denne meddelelse om e-tilgængelighed bidrager til gennemførelsen af det nyligt lancerede initiativ **“i2010 – et europæisk informationssamfund som middel til vækst og beskæftigelse”**¹, der udstikker en ny strategisk ramme og brede politiske retningslinjer med det formål at fremme en åben og digital økonomi, idet der lægges særlig vægt på IKT som drivkraft for integration i informationssamfundet og livskvalitet. Kommissionen har det ambitiøse mål at skabe “et informationssamfund for alle” - et inklusivt digitalt samfund med muligheder for alle og minimal risiko for udelukkelse.

1. INDLEDNING

Handicappede udgør ca. 15 % af befolkningen i Europa, og mange af dem støder på forhindringer, når de vil benytte sig af IKT-produkter og -tjenesteydelser. I visse tilfælde møder ældre mennesker lignende problemer. Lettilgængelige IKT-produkter og -tjenesteydelser er blevet et højt prioriteret emne i Europa på grund af den demografiske udvikling: mens der i 1990 var 18 % af befolkningen i Europa, der var over 60 år, forventes denne andel at stige til 30 % inden 2030².

Ifølge en undersøgelse, der blev gennemført for nylig i USA³, kan 60 % af den voksne befolkning i den arbejdsdygtige alder nyde godt af lettilgængelige teknologier, fordi de til en vis grad oplever besvær eller problemer, når de vil anvende de nuværende teknologier.

I 2002 fastslog en undersøgelse⁴, at mere end 48 % af de europæere, der er over 50 år, mener, at fabrikanterne ikke tager tilstrækkeligt hensyn til dem, når de udformer produkter. Mellem 10 og 12 mio. var ikke desto mindre potentielle købere af nye mobiltelefoner, computere og internettjenester.

¹ KOM(2005) 229 endelig, 1.6.2005.

² UN World Population Prospects (2002 Revision) og Eurostat Demographic projections.

³ ”The Wide Range of Abilities and Its Impact on Computer Technology” – Forrester Research Inc., 2003.

⁴ Seniorwatch IST-1999-29086 www.seniorwatch.de.

Konklusionen er klar: **det er en social, etisk og politisk nødvendighed, at fordelene ved IKT gøres tilgængelige for så mange som overhovedet muligt.** Desuden skaber det markeder af stigende økonomisk betydning.

Bestræbelserne på at opnå e-tilgængelighed går ud på at overvinde de tekniske hindringer og problemer, som handicappede og andre oplever, når de forsøger at deltage på lige fod i informationssamfundet. E-tilgængelighed er et aspekt af det bredere begreb "e-integration", (eller integration i informationssamfundet) der også dækker andre typer hindringer som f.eks. økonomiske, geografiske og uddannelsesmæssige barrierer.

Denne meddelelse bygger på tidligere arbejde vedrørende e-tilgængelighed under de to eEurope-handlingsplaner samt på konklusionerne og resultaterne af FTU-projekter. Endvidere dækker meddelelsen de vigtigste resultater af en **internethøring**⁵, der blev holdt i starten af 2005. Denne høring viste meget stor støtte (over 88 % af svarene) til, at EU-institutionerne tager initiativ til at rette op på situationen, som ifølge et betydeligt flertal (over 74 %) er præget af manglende sammenhæng mellem lettilgængelige IKT-produkter og -tjenesteydelser i Europa. Høringen viste også, at der (ifølge 84 % af deltagerne) er behov for, at lettilgængelige IKT-produkter og -tjenesteydelser bliver mere alment udbredt.

Hovedformålet med denne meddelelse er at fremme en sammenhængende strategi for tiltag vedrørende e-tilgængelighed i medlemsstaterne på et frivilligt grundlag samt at fremme selvregulering i industrien.

2. DE PRAKTISKE UDFORDRINGER

Ny teknologi har allerede hjulpet handicappede betydeligt og gjort det muligt for dem at løse opgaver på egen hånd, som de tidligere kun kunne klare med hjælp fra andre. Men trods industriens anstrengelser støder handicappede stadig på en lang række problemer, når de vil benytte IKT-produkter og -tjenesteydelser, f.eks.:

- mangel på harmoniserede løsninger, f.eks. er der mange medlemsstater, hvor 112-alarmsnummeret ikke kan benyttes fra teksttelefoner
- manglende interoperabilitet mellem lettilgængelige IKT-løsninger
- software, der ikke er kompatibelt med hjælpemidler for handicappede, f.eks. fungerer udstyr til oplæsning af skærbilledernes indhold ofte ikke efter en opdatering af operativsystemet
- interferens mellem standardprodukter og hjælpemidler for handicappede, f.eks. mobiltelefoner og høreapparater
- mangel på fælleseuropæiske standarder, f.eks. findes der syv forskellige, inkompatible teksttelefonsystemer for døve og hørehæmmede
- mangel på tilfredsstillende tjenester, f.eks. er mange websteder for komplicerede for kognitivt handicappede eller uerfarne brugere eller umulige at læse eller navigere rundt i for synshandicappede
- mangel på produkter og tjenesteydelser for visse grupper, f.eks. telefonisk kommunikation for tegnsprogsbrugere

⁵ Resultaterne findes på:
http://europa.eu.int/information_society/policy/accessibility/com_ea_2005/a_documents/com_consult_res.html#_Toc97028181

- en fysisk udformning af f.eks. tastaturer og skærme, der gør dem vanskelige at bruge
- mangel på lettilgængeligt indhold
- begrænset udvalg af elektroniske kommunikationstjenester, kvaliteter og priser.

Set ud fra et teknisk synspunkt kunne de fleste af disse problemer nemt løses, men det kræver samarbejde, koordinering og beslutsomhed på europæisk plan, eftersom markedskræfterne alene hidtil ikke har kunnet klare opgaven.

Det er vigtigt at der tages hensyn til tilgængelighedsaspektet, når der udvikles ny teknologi. Inden for den nærmeste fremtid gælder det bl.a.:

- digital-tv, for så vidt angår standarder og kompatibilitet såvel som udformningen af tjenester og apparater
- tredje generations mobiltelefoner, for så vidt angår udformning af både hardware, software og tjenester
- bredbåndskommunikation, f.eks. ved at udnytte mulighederne i multimodal præsentation på en måde, der øger tilgængeligheden i stedet for at indskrænke den.

Disse spørgsmål ansås tidligere kun for at være af interesse for en bestemt målgruppe i befolkningen, men rent faktisk vil langt de fleste teknologibrugere have glæde af, at de bliver taget op.

3. MARKEDS- OG ØKONOMIASPEKTER

IKT-forskningen og markedet har frembragt innovative løsninger på nogle af disse udfordringer. De vigtigste hindringer for, at løsningerne vinder almen udbredelse, er følgende:

- Hidtil har løsningerne været rettet mod et lille marked (hovedsagelig handicappede og i visse tilfælde ældre) og for det meste markedsført via små og mellemstore virksomheder på nationalt eller regionalt plan.
- Der er mangel på relevante tekniske standarder og tekniske specifikationer.
- Det er først for nylig, at man udtrykkeligt i den relevante EU-lovgivning har indført mulighed for at stille krav om tilgængelighed i de tekniske specifikationer i forbindelse med offentlige indkøb.
- Nogle medlemsstater har indført deres egne, vidt forskellige løsninger.

Resultatet er, at de europæiske markeder for lettilgængelige IKT-produkter og -tjenesteydelser stadig befinder sig i den indledende udviklingsfase, og at de i høj grad er splittet op i nationale markeder og savner en harmoniseret lovgivning og relevante tekniske standarder. Dette hæmmer udviklingen af et indre marked, og industrien står over for en øget byrde i form af de forskellige krav, der skal opfyldes i de forskellige medlemsstater.

Efterhånden ses målgruppen ikke mere som kun de handicappede og ældre, men mere og mere som hele befolkningen. Denne erkendelse fører til en markedsændring, som så småt er ved at vise sig nu: De store europæiske virksomheder begynder at vende opmærksomheden mod denne markedssektor, omend de endnu ikke satser helt og fuldt på den.

Denne udvikling ses også i telekommunikationssektoren, hvis produkter og tjenester nu har så vid udbredelse, at selv denne (foreløbig relativt lille) markedsniche er vigtig som middel til at opnå ekstra konkurrencefordele og skabe vækst, og derfor vækker den interesse blandt de større markedsdeltagere.

Konklusionen er, at selv de store leverandører af forbrugerteknologi, ikke kun fra Europa, men også fra andre egne af verden, har deres interesse på mellemlangt sigt rettet mod på e-tilgængelighed og de dermed forbundne teknologiprodukter og -tjenesteydelser.

4. JURIDISKE OG POLITISKE ASPEKTER

Rådet har gentagne gange tilskyndet til handling på EU-plan, for eksempel da det opfordrede medlemsstaterne og Kommissionen til at *“udnytte informationssamfundets potentiale til gavn for handicappede og navnlig søge at fjerne tekniske og andre hindringer for deres faktiske deltagelse i den videnbaserede økonomi og i videnssamfundet”*⁶. Europa-Parlamentet har også udtrykt støtte til dette synspunkt⁷.

Europæiske politikker og europæisk lovgivning har navnlig anerkendt, at beskæftigelse og erhverv er en nøgelfaktor, når det gælder om at sikre lige muligheder for alle: beskæftigelse bidrager nemlig i høj grad til, at borgerne deltager fuldt ud i det økonomiske, kulturelle og sociale liv, og til at de udnytter deres potentiale. I den henseende er der ingen tvivl om, at det kan få enorm betydning, hvis lettilgængelige IKT-produkter og -tjenesteydelser af høj kvalitet bliver mere udbredte. Det vil øge beskæftigelsesmulighederne, fremme social integration og give mennesker mulighed for at leve selvstændigt i længere tid.

De europæiske institutioner har ved mange lejligheder understreget, hvor vigtigt det er, at alle europæere inddrages i informationssamfundet. Kommissionen har i de to eEurope-handlingsplaner taget initiativ til at opbygge et mere tilgængeligt informationssamfund. Handlingsplanen eEurope 2002 omfattede et særligt indsatsområde vedrørende disse spørgsmål. Den anbefalede at indføre retningslinjer for webtilgængelighed⁸, at udforme en europæisk læseplan for design for alle samt at styrke udviklingen af hjælpemidler for handicappede og standardisering af design for alle. I handlingsplanen eEurope 2005 var det målet, at integration i informationssamfundet skulle indgå som et fast led i samtlige indsatsområder. Det blev også foreslået at indføre krav om tilgængelighed i forbindelse med offentlige indkøb af IKT.

Rådet (ministrene for telekommunikation) har støttet dette arbejde og understreget, at det er nødvendigt at forbedre e-tilgængeligheden i Europa⁹. Endvidere foreslås det i

⁶ Rådets resolution om “E-adgang for handicappede”, 2.-3. december 2002, <http://register.consilium.eu.int/pdf/dk/02/st14/14892dk2.pdf>

⁷ Europa-Parlamentets beslutning om eEurope 2002: Tilgængeligheden af offentlige websteder og deres indhold (2002 (0325)).

⁸ «eEurope 2002: Tilgængeligheden af offentlige websteder og deres indhold», KOM(2001) 529, endelig, http://europa.eu.int/eur-lex/da/com/cnc/2001/com2001_0529da01.pdf

⁹ Rådets resolution om eEurope 2002: Tilgængeligheden af offentlige websteder og deres indhold, EFT C 86, 10.4.2002.

ministererklæringen om integration i informationssamfundet¹⁰, at der træffes alle fornødne foranstaltninger for at skabe et åbent, inklusivt videnbaseret samfund for alle borgere.

Endvidere opfordrede Rådet (socialministrene) i 2003 i sin resolution om e-tilgængelighed¹¹ medlemsstaterne til at søge at fjerne tekniske, juridiske og andre hindringer for handicappedes faktiske deltagelse i den videnbaserede økonomi og i videnssamfundet.

På linje hermed gentog Europa-Parlamentet i 2002 i sin beslutning om webtilgængelighed¹², "at der er behov for at undgå social udstødelse og dermed udelukkelse fra informationssamfundet" og krævede navnlig integrering af handicappede og ældre. Endelig omtaler Europa-Parlamentet i en anden resolution¹³ brugen af tegnsprog i telekommunikation i Europa.

Helt generelt danner artikel 13 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab grundlag for foranstaltninger til bekæmpelse af forskelsbehandling, bl.a. på grund af handicap.

På grundlag af denne artikel opstiller Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000¹⁴ udtrykkeligt det mål (artikel 1) "*at fastlægge en generel ramme for bekæmpelsen af forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv på grund af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering*". Direktivet fastslår navnlig, at "*der bør vedtages passende, dvs. effektive og praktiske foranstaltninger med henblik på at tilpasse arbejdspladsen til en handicappet, f.eks. ved at indrette lokaler eller tilpasse **udstyr** ...*"

Endvidere indeholder en række EU-direktiver vedrørende informationssamfundet bestemmelser om integration af handicappede og ældre. Det drejer sig bl.a. om direktiverne om elektronisk kommunikation, særlig rammedirektivet¹⁵ og forsyningspligtdirektivet¹⁶, direktivet om radio- og teleterminaludstyr¹⁷, direktivet om offentlige indkøb¹⁸ og direktivet om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv¹⁹.

Et af de fire områder i Kommissionens handlingsplan om opfølgningen på det europæiske handicapår²⁰, der blev offentliggjort i december 2003, er adgang til og brug af nye teknologier, og handlingsplanen beskriver, hvilke tiltag der er iværksat for at forbedre adgang til informationssamfundet ved hjælp af midler på EU-plan.

Det er særlig vigtigt, at der gøres en indsats på EU-plan nu, hvor adskillige medlemsstater er i gang med at udarbejde lovgivning, regler, standarder eller retningslinjer for at takle disse spørgsmål på nationalt plan. Disse tiltag fører til lignende men alligevel forskellige krav om e-

¹⁰ Ministererklæring om integration i informationssamfundet, 11. april 2003

<http://www.eu2003.gr/en/articles/2003/4/11/2502/>

¹¹ Rådets resolution 14892/02.

¹² Europa-Parlamentets beslutning om eEurope 2002: Tilgængeligheden af offentlige websteder og deres indhold (2002 (0325))

¹³ Europa-Parlamentets beslutning om tegnsprog – beslutning B4/0985/98.

¹⁴ Se: http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/pdf/legisln/2000_78_da.pdf

¹⁵ Direktiv 2002/21/EF.

¹⁶ Direktiv 2002/22/EF.

¹⁷ Direktiv 1999/5/EF.

¹⁸ Direktiv 2004/17/EF og direktiv 2004/18/EF.

¹⁹ Direktiv 2000/78/EF.

²⁰ Lige muligheder for handicappede: En europæisk handlingsplan, KOM(2003) 650 endelig.

tilgængelighed til produkter og tjenesteydelser, og dermed er der stor risiko for, at den europæiske industri må leve med et opsplittet marked med deraf følgende tab af konkurrenceevne og effektivitet.

Risikoen for forbrugerne er endnu større, især for handicappede og ældre: et opsplittet marked betyder dyrere, mere uvante og inkompatible produkter, større problemer med at få adgang til eller overføre information på tværs af grænser osv.

EU-tiltagene tager også hensyn til internationale erfaringer, f.eks. fra USA og Canada. Europa-Kommissionen har indledt en dialog med disse lande, navnlig om brugen af lovkrav om e-tilgængelighed i forbindelse med offentlige indkøb, som kan have en væsentlig løftestangseffekt.

Således er der en klar basis for at iværksætte initiativer på EU-plan, hvilket også blev bekræftet af et overvældende flertal (84 %) af interesseparterne under den offentlige høring.

5. IGANGVÆRENDE AKTIVITETER PÅ EU-PLAN

Der er allerede iværksat en række foranstaltninger på EU-plan, som vil blive udbygget og videreført.

Tilgængelighedskrav og standarder

Standarder er et strategisk redskab for industrien og for den offentlige sektor og spiller en central rolle, når det gælder om at skabe nye markedsmuligheder. Selv om udarbejdelse og brug af standarder sker på et frivilligt grundlag, er standarder et vigtigt redskab til at støtte gennemførelsen af politiske foranstaltninger. Europæiske standarder for e-tilgængelighed ville styrke det indre marked og dermed fremme udviklingen af nye markeder og øge konkurrenceevnen og beskæftigelsen. Derfor vil Kommissionen fortsat yde økonomisk støtte til specifikke aktiviteter, som foreslås af de europæiske standardiseringsorganisationer som led i handlingsplanen for standardisering i Europa, eller udstede mandater til standardiseringsorganisationerne²¹.

De tilgængelighedskrav, der fastlægges i standarderne, skal tilgodese industriens, designernes og produkt- og -tjenesteleverandørernes behov, så man ikke modarbejder kreativitet og innovation. Samtidig skal de opfylde brugernes krav, og det er derfor afgørende, at brugerne involveres i udviklingen af standarder: der skal skabes ligevægt mellem erhvervslivets og offentlighedens interesser. Standarderne bør være lette at håndhæve og henvise til i lovgivning, regler og andre midler til at fremme tilgængelighed. Hvis standarderne stilles til rådighed gratis eller mod et lavt gebyr, vil de lettere vinde udbredelse, navnlig blandt små og mellemstore virksomheder med begrænsede ressourcer til at købe dem, og det bliver også lettere for brugerne at få adgang til dem.

I bestræbelserne på at fremme interoperabilitet er det vigtigt at undgå, at patenterede teknologier, der ikke kan udnyttes på rimelige og ikke-diskriminerende licensvilkår, bliver til standardløsninger.

²¹ Denne proces er underlagt direktiv 98/34, se http://europa.eu.int/eur-lex/pri/da/oj/dat/1998/l_204/l_20419980721da00370048.pdf

Design for alle (DFA)

DFA-metoden dækker design af produkter og tjenesteydelser på en sådan måde, at de bliver tilgængelige for så bredt et udvalg af brugere som muligt²². DFA er efterhånden veletableret, omend endnu ikke alment anvendt. Det er derfor vigtigt at blive ved med at oplyse om og fremme DFA i Europa. Til dette formål har Kommissionen etableret et netværk af ekspertisecentre, kendt som EDEAN²³, der har over hundrede medlemmer.

DFA gør det ikke blot muligt at **tage større hensyn til tilgængelighedskravene, når et produkt eller en tjenesteydelse udformes**, men kan også give store **besparelser, idet man undgår kostbare designændringer og tekniske udbedringer** efter markedsførelsen.

Den grundlæggende struktur i en europæisk DFA-læseplan for ingeniører og designere er blevet fastlagt, og der er blevet afholdt en række pilotkurser i medlemsstaterne. Ved at sørge for, at denne DFA-læseplan vinder øget udbredelse i de videregående uddannelser og erhvervsuddannelserne, kan vi være med til at skabe et fremtidigt lettilgængeligt informationssamfund²⁴. Og hvis relevante organisationer ansætter personer med DFA-kompetence som ansvarlige for tilgængelighed, vil indsatsen for e-tilgængelighed få et mere professionelt præg.

Webtilgængelighed

Kommissionens meddelelse²⁵ af 2001 om offentlige websteders tilgængelighed for handicappede blev fulgt af en rådsresolution og en parlamentsbeslutning i 2002. Som følge heraf har medlemsstaterne forpligtet sig til at gøre deres offentlige websteder tilgængelige ifølge internationale retningslinjer²⁶.

Gennem ekspertgruppen vedrørende e-tilgængelighed følger Kommissionen og medlemsstaterne udviklingen, hvad angår nye evalueringsmetoder²⁷ og –procedurer, benchmarking, dataindsamling, kortlægning af bedste praksis mv. **Webtilgængelighed baner vej** for lettilgængelige online-tjenester af almen interesse. For at lette denne proces er det vigtigt at stimulere udviklingen af forfatterværktøjer, der fremmer tilgængeligheden²⁸.

En række medlemsstater har indført bindende lovgivning med krav om tilgængelighed. Dette indebærer, at der skal foretages overensstemmelseskontrol, og dermed er der opstået behov for ordninger til certificering af tilgængeligheden. En workshop under Den Europæiske Standardiseringsorganisation (CEN)²⁹ er i færd med at udforske passende løsninger.

²² Der er tre hovedstrategier for DFA: 1) design, som passer de fleste brugere uden ændringer, 2) design med henblik på at gøre produktet nemt at tilpasse for forskellige brugere (f.eks. ved at bruge justerbare grænseflader), 3) design, som muliggør en uproblematisk tilslutning til hjælpemidler for handicappede.

²³ European Design for All e-Accessibility Network, se <http://www.e-accessibility.org/>

²⁴ Jf. IDCnet-projektets rapport om DFA-læseplanen.

²⁵ KOM(2001) 529 endelig.

²⁶ W3C/WAI/WCAG1.0 Web Content Accessibility Guidelines 1.0 (retningslinjer for lettilgængeligt webindhold). Version 2, der er under udarbejdelse, vil tage hensyn til udviklingen i webteknologi samt gøre det lettere at foretage overensstemmelsesprøvning.

²⁷ Web Accessibility Benchmarking (WAB).

²⁸ W3C/WAI/ATAG Authorising Tools Accessibility Guidelines (ATAG) (retningslinjer for tilgængelighed i forbindelse med forfatterværktøjer).

²⁹ <http://www.cenorm.be/cenorm/businessdomains/businessdomains/iss/activity/ws-wac.asp>

Benchmarking og overvågning

Adskillige medlemsstater er begyndt at indføre bestemmelser om benchmarking og overvågning af e-tilgængeligheden i deres nationale lovgivning. På EU-plan har Rådet og Europa-Parlamentet opfordret til, at websteders tilgængelighed overvåges. Parlamentet har også anmodet om, at undertitler og lydbeskrivelser til digital-tv overvåges.

For at EU kan videreudvikle sin strategi for e-tilgængelighed, er det **vigtigt, at der foreligger sammenlignelige data fra alle medlemsstater**. Kommissionen vil bygge videre på de igangværende europæiske overvågningsaktiviteter, idet der tages hensyn til den reviderede Lissabon-strategi.

Kommissionen fører en løbende dialog med de statistiske institutter med det formål at udvikle relevante indikatorer og forbedre de eksisterende, og navnlig indarbejde tilgængelighed som et standardaspekt i de eksisterende indikatorer.

Forskning

Forskning og teknologisk udvikling (FTU) spiller en afgørende rolle i bestræbelserne på at skabe et lettilgængeligt informationssamfund. Næsten 200 europæiske FTU-projekter, der repræsenterer en værdi af rundt regnet 200 mio. EUR i samfinansiering fra EU³⁰, har siden 1991 medvirket til at forbedre tilgængeligheden ved at levere ny viden om tilgængelighedsproblemer og de nødvendige løsninger.

Blandt de specifikke resultater kan nævnes demonstration af mulige løsninger som f.eks. lettilgængelig fjernservice for ældre i eget hjem (herunder alarmer og nødhjælpstjenester). Der er også udviklet systemer, der forbedrer adgangen til digital information for blinde og svagseende (tekst, grafik, 3D-billeder, kodet musik, tv-programmer). Endvidere er der demonstreret systemer for bevægelseshæmmede, der øger deres mobilitet og gør det lettere for dem at betjene og styre forskelligt udstyr. Tjenester, der forbedrer hørehæmmedes kommunikationsmuligheder, bl.a. systemer til at omsætte tale til tegnsprog og mundbevægelser, er endnu en af de løsninger, der er blevet demonstreret. Andre eksempler omfatter computersystemer, der gør det nemmere at integrere handicappede børn i det almindelige undervisningssystem og handicappede voksne i arbejdslivet, og endelig er der ydet forskellige bidrag til den politiske beslutningsproces (eEurope, webtilgængelighed, design for alle).

Mange af produkterne af de EU-støttede projekter er blevet videreudviklet med succes og markedsført, eller den viden, der er frembragt, har bidraget til at gøre IKT-produkter og -tjenesteydelser lettere tilgængelige.

Da teknologierne hele tiden udvikler sig i hastigt tempo og giver nye tekniske løsningsmuligheder, er det afgørende, at der investeres i forskning for at udnytte teknologiernes store potentiale for handicappede og ældre. Det aktuelle forslag om det syvende rammeprogram for FTU **viderefører og udvider FTU-aktiviteterne vedrørende e-**

³⁰ Eksempler på projekter findes på: <http://www.cordis.lu/ist/so/einclusion/home.html> og http://www.cordis.lu/ist/directorate_f/einclusion/previous-research.htm

tilgængelighed med henblik at videreudvikle den europæiske industri indenfor lettilgængelig teknologi³¹ og gøre tilgængelighed til en selvfølge i industrien som helhed.

6. MERE LETTILGÆNGELIGE IKT-PRODUKTER OG -TJENESTEYDELSER I EUROPA – TRE NYE STRATEGIER

Ud over at støtte de nævnte igangværende tiltag vil Kommissionen fremme brugen af tre strategier, der endnu ikke er alment udbredt i Europa: i) krav om tilgængelighed i forbindelse med offentlige indkøb, ii) certificering af tilgængelighed og iii) bedre udnyttelse af eksisterende lovgivning.

To år efter offentliggørelsen af denne meddelelse vil Kommissionen evaluere resultatet af disse tiltag. Ud fra princippet om en bedre forvaltning³² vil Kommissionen udveksle synspunkter med medlemsstaterne og eventuelt overveje yderligere foranstaltninger - der naturligvis skal underkastes en grundig konsekvensvurdering - herunder ny lovgivning, om nødvendigt.

1. Offentlige indkøb

De samlede offentlige indkøb i Europa udgør ca. 16 % af bruttonationalproduktet. Offentlige myndigheder på alle niveauer har mulighed for at stille krav om, at de produkter og tjenesteydelser, de køber, er lettilgængelige. EU-direktiverne om offentlige indkøb nævner specifikt muligheden for at lade krav om design for alle og tilgængelighed indgå i udbudsvilkårene (de tekniske specifikationer).

Dette er udtryk for et klart engagement i en **integrationspolitik, der gør produkter og tjenesteydelser lettilgængelige for flere brugere, borgere og ansatte**. Politikken tilskynder industrivirksomheder til at indbygge tilgængelighed i deres produkter og skaber et større marked for lettilgængelig IKT. Denne virkning har man set i USA, hvor der ifølge lovgivningen³³ skal stilles krav om tilgængelighed i forbindelse med offentlige indkøb.

Over 90 % af deltagerne i internethøringen støttede princippet om, at offentlige instanser skal stille krav om, at de IKT-produkter og -tjenesteydelser, de køber, skal være lettilgængelige. I nogle medlemsstater stilles der allerede krav om tilgængelighed i forbindelse med offentlige indkøb. Fælles tilgængelighedskrav på EU-plan vil mindske markedsopsplitningen og fremme interoperabiliteten.

Der er et stort behov for harmonisering af tilgængelighedskravene i forbindelse med offentlige indkøb i Europa. Derfor er Kommissionen ved at udfærdige et mandat til de europæiske standardiseringsorganisationer om at opstille europæiske tilgængelighedskrav, der skal gælde i forbindelse med offentlige indkøb af IKT-produkter og -tjenesteydelser. Mandatet er i øjeblikket til høring i medlemsstaterne. Efter planen skal det udstedes til de europæiske standardiseringsorganisationer inden udgangen af 2005.

³¹ "Access to Assistive Technology in the EU", rapport fra Generaldirektoratet for Beskæftigelse, CE-V/5-03-003-EN-C.

³² Europa-Kommissionens hvidbog om 'Nye styreformer i EU', KOM(2001) 428 endelig.

³³ Afsnit 508 i "Rehabilitation Act", ændret ved "Workforce Investment Act" af 1998.

Kommissionen vil stimulere debatten om dette emne med medlemsstaterne via ekspertgruppen vedrørende e-tilgængelighed³⁴. Den vil fortsat indsamle erfaringer fra Europa og tilskynde til en international dialog, navnlig med USA via det transatlantiske økonomiske partnerskab, om harmonisering af e-tilgængelighedskravene i forbindelse med offentlige indkøb.

2. Certificering

Når man køber IKT-produkter, er det ikke altid tydeligt, hvilke krav de opfylder. Dette er særlig vigtigt at vide, når man vil købe lettilgængelige IKT-produkter. Der findes visse standarder for, hvordan produkter og tjenesteydelser kan gøre lettilgængelige, og andre er under udvikling. Men foreløbig er der ikke noget pålideligt middel til at vurdere, om et produkt opfylder disse standarder for tilgængelighed. Passende ordninger for certificering af produkters og organisatoriske processers tilgængelighed samt af fagkyndiges kvalifikationer på dette område (baseret på den europæiske kontrolmærkeordning - European Key Mark³⁵ og på europæiske standarder) kunne være en hjælp for kunder, der ønsker at købe lettilgængelige produkter og tjenesteydelser, og ville samtidig yde fabrikanter og tjenesteudbydere passende anerkendelse for deres anstrengelser. De ville også gøre det lettere at kontrollere, om eventuelle tilgængelighedskrav overholdes.

I januar 2003 efterlyste Rådet i sin resolution om e-adgang et "e-adgangsmærke" for varer og tjenesteydelser. I ministererklæringen fra 2002 om integration i informationssamfundet overvejes muligheden for at indføre et europæisk webtilgængelighedsmærke, der certificerer overensstemmelse med W3C WAI³⁶-retningslinjerne, for at undgå en opsplitning af markedet.

Kommissionen vil sammen med de centrale interesseparter undersøge **mulighederne for at udvikle, indføre og gennemføre ordninger for certificering af produkters og tjenesteydelsers tilgængelighed**, herunder fastlægge prøvningskriterier samt evalueringsmetoder. Muligheden for selvcertificering og tredjepartscertificering vil også blive undersøgt, og det vil blive sammenlignet, hvor effektive de forskellige muligheder er³⁷. Kommissionen vil iværksætte en undersøgelse om dette emne i sidste kvartal af 2005³⁸.

3. Bedre udnyttelse af eksisterende lovgivning

³⁴ Ekspertgruppen vedrørende e-tilgængelighed varetager koordineringen mellem de eksperter fra medlemsstaterne, der yder bistand til gennemførelsen af eEurope-handlingsplanen.

³⁵ http://www.cenorm.be/conf_assess/keymark/keymarktext.htm

³⁶ World Wide Web Consortium (W3C) Web Accessibility Initiative (WAI)

³⁷ Internethøringen viste stor opbakning (over 72 %) til certificering og mærkning af lettilgængelige IKT-produkter og -tjenesteydelser, dog med en signifikant forskel mellem målgrupperne (kun 61,4 % opbakning blandt *fabrikanter, leverandører og sælgere af lettilgængelige IKT-produkter og -tjenesteydelser*). Blandt dem, der går ind for produktcertificering og mærkning, foretrækker grupperne *privatpersoner med handicap og offentlige instanser* klart obligatoriske ordninger, mens *leverandører og sælgere af lettilgængelige IKT-produkter og -tjenesteydelser* foretrækker frivillige procedurer, og de øvrige grupper indtager en holdning et sted midt i mellem.

³⁸ Se afsnittet "Konklusion og opfølgning".

En række direktiver indeholder bestemmelser, der kan anvendes til at styrke e-tilgængeligheden, f.eks. direktivet om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv³⁹, direktivet om radio- og teleterminaludstyr og direktiverne om offentlige indkøb. Det er vigtigt, at der samarbejdes med medlemsstaterne om at udnytte disse direktiver i praksis til at fremme lettilgængelig IKT.

Hvis navnlig forslagene fra gruppen vedrørende inklusiv kommunikation (Inclusive Communications Group - INCOM⁴⁰) gennemføres, vil det løse nogle af de eksisterende europæiske udfordringer, som f.eks. går ud på at sikre, at handicappede kan få adgang til alarmtjenester via det fælleseuropæiske nummer 112, at harmonisere brugen af frekvenser i Europa til trådløs teknologi for handicappede, at sørge for tidstro tekst- og tegnkommunikation på tværs af medlemsstaterne og at gøre det lettere for de offentlige myndigheder at anskaffe lettilgængelige produkter. De mulige problemer med at omsætte eksisterende lovgivning i praksis bør drøftes.

I dialogen om politikken på det audiovisuelle område vil Kommissionen tilskynde til fælles eller interoperable løsninger, f.eks. forbedret adgang til digitale tv-programmer. Sådanne fælles løsninger vil gøre det muligt at opnå stordriftsfordele.

“E-tilgængelighedspotentialet” i den eksisterende europæiske lovgivning må udnyttes fuldt ud. Kommissionen vil iværksætte en undersøgelse⁴¹ i 2005 med det formål at kortlægge bedste praksis og indlede en dialog med medlemsstaterne og de centrale interesseparter via de relevante grupper, der har ansvaret for gennemførelsen af direktiverne.

7. KONKLUSION OG OPFØLGNING

Som det fremgår af denne meddelelse, er Europa-Kommissionen fast besluttet på at tage spørgsmålet om e-tilgængelighed op, og ifølge resultaterne af internethøringen har den bred opbakning hertil. Det gælder om at finde løsninger, der i) gør det klart for medlemsstaterne, at der er akut behov for samarbejde for at nå til en sammenhængende strategi for e-tilgængelighed, (ii) tilskynder industrien til at udvikle lettilgængelige IKT-produkter og -tjenesteydelser, og (iii) gør det klart for handicappede brugere, at alle parter er aktivt engageret i at forbedre e-tilgængeligheden i informationssamfundet.

I løbet af de kommende to år (2005 – 2007) vil Kommissionen fortsætte med at oplyse om problemet, fremme brugen af de foreslåede midler, samle dokumentation og høre interesseparterne for at kunne træffe beslutninger på området e-tilgængelighed på et velinformeret grundlag.

Til dette formål har Kommissionen til hensigt at indlede en undersøgelse i sidste kvartal af 2005 om “måling af fremskridtene hvad angår e-tilgængelighed i Europa”. Målet er at kortlægge og vurdere de mulige politiske tiltag for at forbedre e-tilgængeligheden i Europa. De første resultater af undersøgelsen vil foreligge i starten af 2007.

³⁹ Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 forbyder forskelsbehandling af handicappede, bl.a. på arbejdspladsen, og omfatter forpligtelse til i rimeligt omfang at foretage tilpasninger for handicappede, herunder på IKT-området.

⁴⁰ Oprettet i 2003 og sammensat af repræsentanter for medlemsstaterne, teleoperatørerne, brugerorganisationerne og standardiseringsorganisationerne.

⁴¹ Se afsnittet ”Konklusion og opfølgning”.

To år efter offentliggørelsen af nærværende meddelelse vil der blive fulgt op på udviklingen inden for lettilgængelig IKT. Opfølgningen vil bl.a. omfatte en vurdering af de strategier, der foreslås i nærværende meddelelse, baseret på princippet om en bedre forvaltning⁴². Muligvis vil Kommissionen overveje yderligere foranstaltninger - der naturligvis skal underkastes en grundig konsekvensvurdering - herunder ny lovgivning, om nødvendigt. Arbejdet omkring e-tilgængelighed vil bidrage til det allerede annoncerede europæiske initiativ i 2008 om integration i informationssamfundet⁴³.

⁴² Europa-Kommissionens hvidbog om 'Nye styreformer i EU', KOM(2001) 428 endelig

⁴³ Se KOM(2005) 229 "i2010 – et europæisk informationssamfund som middel til vækst og beskæftigelse".